

У техници и редакцији листа радили су Милан Гаврић, Пашага Манџић и Иван Марковић Ирац.

Јуна 1932. године покренут је *Комунист*, орган покрајинске организације Комунистичке партије Југославије у Босни и Херцеговини. Изашла су свега два броја листа. Писан је на танком машинском папиру и умножаван у 20 примјерака. Редактор листа био је Срђа Прица. У децембру исте године дошло је до партијске провале када је откривена партијска техника и материјал за трећи број листа.

Иницијативом мјесне организације КПЈ у Вањој Луци, средином 1935. године, покренут је лист — *Нардна правда*, лист за народно господарство и просвјету. Лист је излазио два пута мјесечно. Изашло је пет бројева у периоду јули — септембар 1935. године. Власници и уредници су били Богдан Јерковић и Ненад Борић. Штампан је у више хиљада примјерака. Након петог броја лист је забрањен.

Јула 1940. године у Сарајеву је покренуо Покрајински ком. КПЈ

за Босну и Херцеговину илегални лист *Глас савеза радника и сељака*. Лист је излазио од јула 1940. до фебруара 1941. године. Уређивао га је Исо Јовановић. Од петог броја лист се звао — *Глас савеза радног народа Босне и Херцеговине*. Изашло је свега шест бројева. Објављени листови су значајни као извор за изучавање револуционарног покрета у Босни и Херцеговини.

У другом дијелу књиге објављени су прогласи и леци партијских и скојевских организација као и Покрајинског комитета КПЈ за Босну и Херцеговину од 1921. до 1941. године. Укупно је објављено 57 прогласа и летака.

Књига докумената је солидно опремљена са потребним објашњењима. Уз све листове дата су кратка објашњења о њиховом издавању, уређивању, штампању и растурању, Исто тако дата су објашњења и уз прогласе и летке. Овако опремљена књига у многоме олакшава рад историчарима који изучавају дјелатност Комунистичке партије у Босни и Херцеговини.

Ј. Р. Бојовић

СПОМЕНИЦА БАРСКЕ ГИМНАЗИЈЕ 1921—1971, Бар 1971, стр. 420.

Поводом 50-годишњице од оснивања гимназије у Бару издата је Споменница барске гимназије 1921—1971. То је лијеп и за похвалу примјер колектива гимназије „Нико Роловић“ у Бару да поводом тог значајног јубилеја, уз помоћ предузећа, друштвено-политичких организација и појединаца, припреми и публикује књигу на око 420 страна. Споменицом је обухваћена разноврсна проблематика из културног, друштвеног и политичког живота Бара и његове шире околине у протеклих педесет година. Та проблематика је сврстана у пет поглавља: Чланци и документи о школству; Стручни и научни чланци; Литерарни прилози и сјећања; Прилози о преминулим и палим просвјетним радницима и ученицима и последње поглавље — Посебни прилози. Свако поглавље садржи више мањих и већих прилога. Међу интересантним прилозима у

првом поглављу је чланак Данила Лекића, О развоју школства у Бару. Лекић је у споменици дао више прилога. Интересантан је и прилог Томаша Марковића, Отпори слању дјеце у школу у првим годинама послје ослобођења Бара и Никшића. Затим прилози Василија Лукића, Николе Д. Лекића, Василија Косића и других, као и објављени документи који говоре о школству у Бару. У другом поглављу је објављено више научних прилога из разних области науке — П. Мијовић, О најстаријој писмености и школству Бара; С. Вукмановић, Књаз — пјесник у славу Бара; Ј. Чађеновић, С. М. Љубиша и Марко Миљанов; Ј. Вујовић, Мрковићи и њихов говор; А. Токић, Древни Бар са посебним освртом на Надбискупiju барску и примасију српску; Ђ. Вошковић Бар — некад — данас — сјутра; В. Бољевић, Бар и његово подручје кроз

историју и споменике културе; Н. С. Мартиновић, Бар у анексионој кризи; Ј. Вукмановић, Етнички процеси и састав данашњег становништва у Старом Бару, исти — Процеси исламизирања и етничке диференцијације Мркојевића; Д. Лакић, Прилог проучавању тринаестојулског устанка у бившем барском срезу; П. Вујовић, Размјена; Д. Косаћ, Станица за суптропске културе у Бару; К. Мирановић, Маслинарство на Црногорском приморју; М. Пламенац, Родности неких сорти шипка (*Punica granatum L*) у еколошким условима Бара; Н. Пламенац, Стање и неки водопливни проблеми на подручју Бара и Улциња; М. Перовић, Изградња Луке Бар и њен значај; Д. Љумовић, Народна пруга (Б—Б). У литерарним прилозима и сјећањима о-

бјављено је 11 радова. Веома је интересантно поглавље о истакнутијим умрлим и погинулим просвјетним радницима и ученицима барске гимназије. У овом поглављу Гојко Вукмановић је дао неколико прилога о појединим личностима (Иво М. Вучковић, Ристо А. Лекић, Блажо Јошов Орландић, Владимир Н. Роловић, Нико Т. Роловић). Исто тако и Д. Лекић дао је више биографских прилога (др Јово Суђић, Вук Пулевић, Михо Доманчић, Марко Бируљић, Ристо Манојловић, Блажо Радовић, Мирослав Расулић, Блажо Јоков Орландић, Павле Вујовић). У посљедњем поглављу дата је информација о припремама и току прославе као и Поговор одговорног уредника Споменице Д. Лекића.

Ј. Р. Бојовић

ЗБОРНИК Института за историју радничког покрета Далмације, Сплит, 1972/2.

Ових дана се појавио и други Број Зборника Института за историју радничког покрета Далмације. Број је посвећен 30-годишњици ослободилачког рата и револуције југословенских народа и Осамдесетом рођендану Јосипа Броза Тита. Овај број је по обиму знатно већи од претходног (преко 1000 страна). Он садржи чланке, расправе и сјећања који се односе на 1941. годину у Југославији. У рубрици Расправе и чланци објављено је 17 радова. Јозо Угрин пише о Титовој борби за Партију. Аутор се временски ограничио на Титову активност у периоду 1938—1940. на активизацији Партије у Далмацији. О скици проспекта за проучавање народноослободилачке борбе у Далмацији у 1941. години пише Леон Гершкович. Иван Јелић пише о комунистичком покрету у Далмацији уочи слома Краљевине Југославије. О Далмацији у 1941. години пише Драго Гиздић. Нева Скоти-Журић пише о односима између Италије и НДХ 1941. са посебним освртом на настанак и посљедице римских уговора. О италијанској политици у Далмацији 1941. године пише Јурај Барбарић. Гојко Јановчев је дао прилог о про-

учавању италијанске окупационе политике у Далмацији у првој години народноослободилачког рата (1941—1942). О Скоју у Далмацији у оружаном устанку 1941. године пише Петар Качавена. Војимир Кљакловић пише о Далмацији у обавијештености и акцији југословенске владе у емиграцији и Велике Британије 1941—1942. године. О Задру у 1941. години дао је прилог Валентин Уранија. Томислав Ерок је дао Хронику злочина италијанског фашистичког окупатора у Шибенику и његову крају 1941—1943. године. О Анту Јонићу на книнском и дриншком подручју пише Марко Андријић. Мило Всиновић пише о бици на Чилашу. О коријенима и развитку народноослободилачког покрета вишког оточког подручја 1941. године пише Веселко Хуљић. Мирослав Ујдуровић пише о биоковско-неретванском подручју 1941. године. О вјеровану народа у исправност линије Комунистичке партије пише Маринко Перић.

У другом дијелу Зборника на око 640 страна објављено је четрдесет сјећања активних учесника ослободилачког рата и револуције у Далмацији 1941. године. Скоро